

ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI ERGENLERDEKİ FLÖRT KAYGISINI YORDAR MI?

Melek KALKAN *, Selda KARADENİZ ÖZBEK **

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ergenlerdeki flört kaygısının yordayıcısı olup olmadığının incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören 297 birinci sınıf öğrencisi (169 kız ve 128 erkek) katılmıştır. Kız öğrencilerin yaş ortalaması 18.46 (SS=1.03), erkek öğrencilerin yaş ortalaması ise 18.52 (SS=1.10)'dir. Araştırma verileri "Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği" ve "Flört Kaygısı Envanteri-Ergen Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde aşamalı çoklu regresyon analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve bağımsız gruplar arası t-testi kullanılmıştır. **Sonuçlar:** Pearson momentler çarpımı korelasyonu analiz sonuçları, flört kaygısı ile fiziksel kötüye kullanım ($r = .17, p < .01$), duygusal kötüye kullanım ($r = .26, p < .01$) ve cinsel kötüye kullanım ($r = .18, p < .01$) arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ise duygusal kötüye kullanım ($R^2 = .066$) flört kaygısının anlamlı bir yordayıcısıdır. T-testi sonuçları erkeklerin duygusal ve cinsel kötüye kullanım düzeylerinin kızlardan yüksek olduğunu göstermektedir. **Tartışma:** Bulgular, önleyici ve koruyucu sağlık ve psikolojik yardım hizmetlerine yönelik etkili çözümler üretilmesinde yardımcı olabilir.

Anahtar sözcükler: Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, flört kaygısı

SUMMARY: DO CHILDHOOD ABUSE EXPERIENCES PREDICT ADOLESCENTS' DATING ANXIETY?

Objective: The aim of this study was to examine the childhood abuse experiences as predictor of the dating anxiety for adolescents. **Method:** A total of 297 university students (169 female and 128 male) from Ondokuz Mayıs University's varied faculties were participated in the study. The average age of the female students was 18.46±1.03. The average age of the male students was 18.52±1.10. "The Childhood Trauma Questionnaire" and "The Dating Anxiety-Adolescent Form" were used to collect data. Stepwise multiple regression analysis, Pearson Moment Correlations and independent samples t-test were used to analyze the data. **Results:** The results of Pearson moment correlations analysis showed that the dating anxiety was significantly correlated with emotional abuse ($r = .26, p < .01$), physical abuse ($r = .17, p < .01$), and sexual abuse ($r = .18, p < .01$). The results of the stepwise multiple regression analysis revealed emotional abuse ($R^2 = .066$) as a predictor of the dating anxiety on adolescents. The t-test results showed that sexual abuse and emotional abuse of male adolescents was higher than female adolescents. **Discussion:** These findings may be helpful us in order to produce effective solutions for preventive and protective health and psychological helping services.

Key words: Childhood trauma experiences, physical abuse, emotional abuse, sexual abuse, dating anxiety

GİRİŞ

Çocuk istismarı, erişkin bireylerin bakmakla yükümlü oldukları çocukların sağlık ve iyilik hallerini sağlamakta yetersiz kaldıkları durumları tanımlamaktadır (Kars 1997). Genel anlamda on sekiz yaşın altında bulunan çocuklara karşı aktif olarak girişilen ve çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişimlerini zedeleyen her türlü eylemi içermektedir (Akyüz 2000).

Araştırmalar çocukluk çağı örselenme yaşantı-

larının birçok olumsuz durumla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Buna göre, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile post travmatik stres bozukluğu (Chu ve ark. 1999), anksiyete bozuklukları, dissosiyatif bozukluk, distimik bozukluklar (Herman ve Harvey 1997, Yanık ve Özmen 2002), obsesif-kompulsif bozukluk (Lochner ve ark. 2002), konversiyon bozuklukları (Güz ve ark. 2003), suça yönelme (Kırımsoy 2003), intihar girişimleri (Koyuncu ve ark. 2003, Roy ve Janal 2005), dikkat eksikliği ve hiperaktivite (Smith ve Hinshaw 2006), erken başlangıçlı cinsel yaşam, ergenlik çağında gebelik (Medrano ve Hatch 2005), cinsel işlev bozuklukları, depresyon, ank-

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniv. Eğitim Fak. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Samsun.

** Öğr.Gör., Giresun Üniv. Eğitim Fak. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Giresun.

siyete (Beitchman ve ark. 1992), kronik ağrı, zihinsel işlevlerde bozukluk, ilaç ve sigara kullanımı (Green ve ark. 1999), alkol kullanımı (Jasinski ve ark. 2000, Merrill ve ark. 2001), düşük akademik başarı (Boden ve ark. 2007), akranlarla ve ebeveynlerle anlaşmazlık (Bilgin ve ark. 2004), madde bağımlılığı (Evren ve ark. 2003), düşük benlik algısı (Savi 1999; Uzun 2002), kendini suçlama (Karaca 2001) ve sosyal beceri azlığı (Karakuş 2006) arasında anlamlı ilişki görülmektedir.

Yukarıda verilen araştırmalara bakıldığında, çocuk istismarı ile ilgili çalışmaların daha çok sağlık alanında yapıldığı ve ruhsal sorunlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının sosyal ve kişilerarası ilişkilerdeki etkilerine bakıldığında düşük benlik algısına neden olduğu (Savi 1999, Uzun 2002), cinsel güçlükler yol açtığı (Alexander ve Lupfer 1987, Bartoi ve Kinder 1998, Wenninger ve Heiman 1998), sosyal işlevlerde azalmaya ve kişilerarası ilişkilerde sorunlara (Neumann ve ark. 1996), utangaçlık ve sosyal kaygıya (Feerick ve Snow 2005) neden olduğu görülmektedir. Mulen ve arkadaşları (1996), çocukların karşılaştıkları istismarın uzun vadedeki sonuçlarını araştırmışlar ve istismarın olumsuz etkilerinin en fazla ergenlik döneminde ortaya çıktığını tespit etmişlerdir. Ayrıca, çocukluk istismarının, ileriki dönemlerde cinsel sorunlar ve benlik saygısında düşüşe neden olduğunu bulmuşlardır. Çocukluk döneminde maruz kalınan örselenme yaşantılarının ve ilişkili olduğu ruhsal sorunların, gelecekteki sosyal ve kişilerarası ilişkileri olumsuz yönde etkilediği görüldüğünden, romantik ilişkilerin en çok görülmeye başladığı dönem olan ergenlik dönemindeki bireylerin romantik ilişkilerine etkisinin de incelenmesi gerekmektedir. Yakın ilişkilerde görülen bu sorunların romantik ilişkilerde de yaşanıp yaşanmadığı ve çocukluk dönemi istismarının diğer kişilerarası ilişkilerde olduğu gibi romantik ilişkilerde de geri çekilmeye ve ilişki kurmada güçlükler neden olup olmadığının araştırılması önemlidir.

Romantik ilişkilerde yaşanan güçlüklerden biri

olan flört kaygısı, karşı cinsle ilişkilerde geri çekilme, uzak durma ve ilişki kuramama durumudur. Flört kaygısı karşı cinsten bir kişiyle ya da flört edilen partnerle etkileşimdeyken yaşanan çekingenlik, utanma, endişe ve sıkıntı olarak tanımlanmaktadır (Glickman ve ark. 2004, Chorney ve Morris 2008). Flört kaygısı yaşayan birey, flört ilişkisi sırasında sözel ve sözel olmayan iletişimde gerginlik ve sıkıntı duyar; göz kontağı kurmakta zorlanır, konuşurken kekeler ya da düşük ses tonuyla konuşur, uygun sözcükleri bulamaz. İzlenildiğini bildiği durumlarda gerginleşir ve uygun davranışlar sergileyemez. Ayrıca bu bireyler beğenilmeme kaygısı yaşarlar, fiziksel görünüm ya da kişiliğin bazı yönleriyle ilgili gerginlik duyarlar. Bu bireyler güzel/yakışıklı olmadıklarını düşünürler, görünüşlerine çok zaman ayırırlar ama yine de çekici olmadıklarına ilişkin düşünceleri vardır. Flört kaygısı yaşayan bireylerin fizyolojik belirtileri ise flört durumlarına eşlik eden terleme, ağız kuruluğu, titreme, sindirim sorunları gibi belirtilerdir (Kalkan 2008).

Ergenlik dönemi romantik ilişkilerinin yetişkinlikteki romantik ilişkilerin gelişiminde önemli etkiye sahip olduğu (Shulman ve Scharf 2000) göz önüne alındığında örselenme yaşantılarına sahip olan bireylerin romantik ilişki örüntülerinin ortaya çıkarılması, koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması açısından önemlidir. Ayrıca flört kaygısı yaşayan ergenlere yapılacak müdahalelerde dikkate alınabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmada çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının ergenlikteki flört kaygısının yordayıcısı olup olmadığı araştırılmaktadır. Araştırmada şu hipotezler test edilmektedir: (1) Duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım ergenlikteki flört kaygısının anlamlı bir yordayıcısıdır. (2) Duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım ile flört kaygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır. (3) Duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım ve flört kaygısı cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir.

YÖNTEM

Örnekleme

Araştırmanın örneklemini Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören ve seçkisiz seçim örnekleme yöntemiyle seçilen 297 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2009-2010 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki fakülteler, evrenin alt birim gruplarını oluşturmuş ve tabakalı örnekleme tekniği kullanılarak alt birimlerden seçkisiz seçim yöntemiyle seçilen 297 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Öğrencilerin 169 kız, 128 erkektir. Kız öğrencilerin yaş ortalaması 18.46 (SS=1.03), erkek öğrencilerin yaş ortalaması ise 18.52 (SS=1.10)'dir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey, doğum sırası gibi değişkenleri içeren sosyodemografik bilgileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 : Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı	%
<i>Cinsiyet</i>		
Kız	169	56.9
Erkek	128	43.1
<i>Sosyo-ekonomik düzey</i>		
Düşük	14	4.7
Orta	246	82.8
Yüksek	37	12.5
<i>Doğum sırası</i>		
Büyük çocuk	104	35
Ortanca çocuk	89	30
Küçük çocuk	88	29.6
Tek çocuk	16	5.4
Yaş (ortalama±ss)	18.48	1.05

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)

Çocukluk dönemindeki örselenme yaşantılarını taramaya yönelik geliştirilmiş 40 maddelik, 5'li likert tipi bir ölçektir. Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması Aslan ve Alparslan tarafından (1999) yapılan ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0.96, alt ölçeklerin ise 0.94-0.96 arasında bulunmuştur. Ölçeğin, üç alt ölçeği vardır: Duygusal Kötüye Kullanım ve Duygusal İhmal, Fiziksel Kötüye Kullanım ve Cinsel Kötüye Kullanım. Ölçek ve alt ölçek puanlarının Beck Depresyon Ölçeği, Spielberger Sürekli Kaygı Envanteri, Disosiyatif Yaşantılar Ölçeği ve Toronto Aleksitimi Ölçeği puanları ile korelasyonlarının yüksek düzeyde anlamlılık ($p<0.001$) göstermesi yapı geçerliğini desteklemektedir (Aslan ve Alparslan 1999).

Flört Kaygısı Envanteri-Ergen Formu

Ergenlerin karşı cinsle ilişkileri sırasında yaşadıkları flört kaygısını belirlemek amacıyla Kalkan (2008) tarafından geliştirilen ölçek kırk altı maddeden oluşmaktadır. Envanterin yapı geçerliğini sınamak için faktör analizi yapılmış, faktör yapısını inceleyebilmek ve alt boyutlarını belirleyebilmek amacıyla varimax dik döndürme tekniği ile birlikte uygulanan Temel Bileşenler Analizi sonucuna göre, varyansın %50.26'sını açıklayan, özdeğeri 1'in üzerinde olan üç faktör belirlenmiştir. Bu varyansın, %19.86'sı birinci faktörden (Beğenilmeme Düşünceleri; örnek madde "ilgi duyduğum karşı cinsten bir kişiyle beraberken hata yapmamak için konuşacaklarımı önceden planlarım") kaynaklanmaktadır. İkinci faktör (İletişim Kaygısı; örnek madde "ilgi duyduğum karşı cinsten bir kişiyle beraberken yüksek ses tonuyla konuşamam") toplam varyansın %15.24'ünü, üçüncü faktör (Fizyolojik Belirtiler; örnek madde "ilgi duyduğum karşı cinsten bir kişiyle beraberken yüzüm kızarır") ise %15.15'ini açıklamaktadır. Benzer ölçekler geçerliği için Flört Kaygısı Envanteri-Ergen Formu ve Utangaçlık Ölçeğinden alınan puanlar arasın-

Tablo 2: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Flört Kaygısını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi

Değişken	β	t	p	R	R ²
Duygusal Kötüye Kullanım	.262	4.665	.000	.262	.066
Cinsel Kötüye Kullanım	.042	.604	.546	-	-
Fiziksel Kötüye Kullanım	.082	.899	.370	-	-

daki korelasyon katsayısı .72 ($p < .01$) bulunmuştur. Envanterin tümü için hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .96, Beğenilmeme Düşünceleri alt ölçeği için .94, İletişim Kaygısı alt ölçeği için .90 ve Fizyolojik Belirtiler alt ölçeği için ise .88 olarak hesaplanmıştır (Kalkan 2008).

İstatistiksel Değerlendirme

Araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılan ölçekler gönüllü öğrencilere ders saati bitiminde araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Bilimsel bir çalışma amacıyla bilgilerin toplandığı, elde edilen bilgilerin sadece bu amaçla kullanılacağı, araştırmaya katılmama hakkına sahip oldukları ve kimliği ortaya koyucu bilgilerin istenmediği katılımcılara açıklanmıştır. Bu açıklamalardan sonra katılımcıların sözlü onamı alınmış ve araştırmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenci olmamıştır.

Verilerin analizi SPSS 15.0 kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel analiz tekniği olarak Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, aşamalı çoklu regresyon analizi ve bağımsız gruplar arası t-testi kullanılmıştır. Yordayıcı değişkenler arasında çoklu birlikte doğrusallık (multicollinearity) sorunu olup olmadığını belirlemek için yordayıcı değişkenler arası korelasyona bakılmış ve ardından aşamalı çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada test edilen hipotezlere ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir:

Duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım ergenlikteki flört kaygısının anlamlı bir yordayıcısıdır. Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının, ergenlikteki flört kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı aşamalı çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir. Buna ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’deki bulgulara göre flört kaygısı varyansının duygusal kötüye kullanım tarafından açıklandığı görülmektedir. Analize sadece ergenlerin flört kaygısı düzeylerinin %6.6’sını açıklayan duygusal kötüye kullanım girmiştir. Fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım flört kaygısı varyansına anlamlı bir katkı sağlamamaktadır.

Duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmal, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım ile flört kaygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmanın ikinci hipotezini test edebilmek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyonu kullanılmıştır. Buna göre, flört kaygısı ile duygusal kötüye kullanım arasında .26 ($p < .01$), flört kaygısı ile fiziksel kötüye kullanım

Tablo 3 : Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Flört Kaygısına Karşı t-testi Analizi

	Cinsiyet	N	X	S	t	p
Duygusal Kötüye Kullanım	Kız	169	33.05	14.13	3.968	p<.01
	Erkek	128	40.00	15.95		
Cinsel Kötüye Kullanım	Kız	169	5.72	2.02	2.365	p<.05
	Erkek	128	6.56	3.99		
Fiziksel Kötüye Kullanım	Kız	169	25.26	9.99	1.662	p>.05
	Erkek	128	27.42	12.34		
Flört Kaygısı	Kız	169	102.61	38.11	.498	p>.05
	Erkek	128	104.79	36.40		

arasında .17 ($p<.01$) ve flört kaygısı ile cinsel kötüye kullanım arasında .18 ($p<.01$) düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım ve flört kaygısı cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir. Araştırmanın bu denencesini test etmek amacıyla bağımsız gruplar arası t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3’deki t-testi sonuçları duygusal kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım düzeyleri açısından kız ve erkekler arasında anlamlı fark olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre erkeklerin hem duygusal ($t= 3.968$, $p<.01$) hem de cinsel kötüye kullanım ($t= 2.365$, $p<.05$) düzeyleri kızlarınkinden yüksektir. Fiziksel kötüye kullanım ($t= 1.662$, $p>.05$) ve flört kaygısı ($t= .498$, $p>.05$) düzeyleri açısından ise cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile ergenlikteki flört kaygısı ele alınıp incelenmiştir. İlk olarak duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanımın flört kaygısını ne düzeyde yordadığı test edilmiş,

ardından çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile flört kaygısı arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma bulguları duygusal kötüye kullanımın ergenlikteki flört kaygısını anlamlı olarak yordadığını; aynı zamanda duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım ile flört kaygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Yazındaki benzer çalışmalara bakıldığında bu konu ile doğrudan ilgili araştırmaya rastlanmamakla birlikte, çocukluk çağında istismar ve ihmal davranışlarına maruz kalmış bireylerin yetişkinlikte cinsel doyum güçlükleri ve cinselliğe ilişkin sorunlar yaşadıklarını (Rellini ve Meston 2007, Leonard ve ark. 2008) ve çocukluk yıllarındaki ailede görülen şiddetin ve istismarın yetişkinlikteki uyum ile ilişkili olduğunu (Higgins ve McCabe 1994, Feinauer ve ark. 1996) gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Ayrıca çocukluk döneminde duygusal istismara uğrayan bireylerin yetişkinlikte sosyal fobi ve sosyal kaygı geliştirdikleri (Fearick ve Snow 2005, Gibb ve ark. 2006), karşı cinsle ilişkin korku yaşadıkları ve utangaçlık duygularının yüksek olduğu görülmektedir (Bendixen ve ark. 1994). Colman ve Widon’un (2004) yaptığı araştırmaya göre ise çocukluk döneminde istismara uğrayan bireylerin yakın ilişkilerle ilgili olumlu algısı, istismara uğramayanlardan

anamlı ölçüde düşüktür. Tencer (2002) duygusal istismara uğrayanların yakın ilişkilere daha az girebildiklerini ve kişilerarası ilişkilerde daha yetersiz olduklarını belirtmektedir.

Aile, çocuğun sağlıklı kişi gelişimine katkı sağlayan en önemli sosyal kurumdur ve ebeveynlerin çocuğa yönelik yaklaşımlarının çocuk tarafından algılanışı, çocuğun kişilik gelişiminin önemli belirleyicilerindendir (Erdoğan 2006). Calizar (2011) çocukluk dönemi istismarının benlikte değersizliğe yol açtığını ve bu değersizliğin utanç ve utangaçlık duygusunu pekiştirdiğini belirtmektedir. Kendini değersiz görme karşı cinsle ilişkilerde de kendine güveni azaltmaktadır (Durmuşoğlu ve ark. 2006). Wolfe ve Wekerle'ye (1993) göre ise çocukluk istismarı, düşük sosyal ve duygusal uyuma neden olmaktadır. Ayrıca istismara uğrayanların duygularını dışa vurmadaki güçlükleri ve sosyal yetersizlikleri (Oates 1991, Akt. Durmuşoğlu ve ark. 2006) karşı cinsle ilişkilerde güçlükler yaşamalarına neden olabilir. Mutlu ve sağlıklı bir çocukluk yaşantısı geçirmiş bireylerin sosyal uyumları yüksek olmakta, yetişkinlik döneminin romantik ilişkilerinde de olumlu özellikler göstermektedirler (O'Leary ve Smith 1991). Buna karşılık çocukluk döneminde yaşanan örseleyici yaşantıların yetişkinlikteki izleri örselemenin türüne göre farklılık göstermektedir. Fiziksel kötüye kullanım bireylerde anksiyete, depresyon, sosyal çekilme, iletişim problemleri, saldırganlık gibi birçok duygusal, sosyal ve bilişsel sorunlara yol açarken (Ammerman ve ark. 1986), duygusal kötüye kullanıma maruz kalan çocuklarda bağımlı kişilik, değersizlik duyguları geliştirme, uyumsuz ve saldırgan davranışlarda bulunma gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir (Topbaş 2004). Cinsel güçlükler, sosyal kaygı ve ilişkilerde sorunlara neden olan cinsel kötüye kullanımın (Alexander ve Lupfer 1987, Feerick ve Snow 2005) ise hem yakın ilişkiler hem de romantik ilişkilere olumsuz etkileri oldukça çoktur. Kişilerarası ilişki kurma ve soysal ilişkileri sürdürme becerisi cinsel kötüye kullanımdan olumsuz yönde etkilenmektedir (Taner ve Gökler 2004). Cinsel istis-

mara uğrayan çocukların ergenlikteki duygusal ve davranışsal tepkilerinde sorunlar görülmekte, bu çocuklar duygusal ve fiziksel yakınlıktan kaçınma davranışları göstermektedirler (Bekçi 2006). Bu açıklamalar göz önüne alındığında çocukluk döneminde örselenme yaşantılarıyla karşılaşan ergenin duygusal ve davranışsal sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Glickman ve La Greca (2004) bireyin benlik algısındaki düşüklüğün de romantik ilişkilerde geri çekilmeye, ilişki kuramamaya ve ilişkilerde kaygı yaşamasına neden olduğundan söz etmektedir. Yukarıdaki açıklamalar ve araştırma sonuçları, bu çalışmada ortaya çıkan bulguları destekler niteliktedir.

Araştırmada son olarak duygusal kötüye kullanım, fiziksel kötüye kullanım, cinsel kötüye kullanım ve flört kaygısının cinsiyete göre fark gösterip göstermediği araştırılmıştır. Buna göre, erkeklerin hem duygusal hem de cinsel kötüye kullanım düzeyleri kızlarınkinden yüksek bulunmuştur. Yazın bilgisinde genel olarak kızların erkeklerden daha fazla istismar edildiğini gösteren bulgulara (Topbaş 2004, Keskin ve Çam 2005, Machado ve ark. 2007, Beyazova ve Şahin 2007) rastlanmaktadır. Bu çalışmaya benzer olarak erkek üniversite öğrencilerinin örselenme yaşantılarının kız öğrencilerden fazla olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Arslan ve ark. 1999, Karadeniz 2008). Ayrıca çocukluk çağı örselenme yaşantılarını üniversite örnekleminde inceleyen benzer bir çalışmada cinsiyete göre örselenme yaşantıları açısından fark bulunmamıştır (Bostancı ve ark. 2006). Ülkemizde kız öğrencilere yüklenen ahlaki değerlerin bu tür yaşantıları ifade etmelerini güçleştirmiş olabileceği düşünülmüştür.

Bu çalışmanın bulguları ilk olarak çocukluk çağı örselenme yaşantılarının gelecekteki olası olumsuz sonuçlarından birini ortaya koyması açısından önemlidir. Böylece bu yaşantılara maruz kalan bireylerin karşı cinsle ilişkilerindeki olası sorunlara yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasında dikkate alınacağı düşünülmektedir. Bu noktada psikolojik yardım mes-

leklerinde çalışan bireylere ve özellikle de okul danışmanlarına ve okul psikologlarına önemli görevler düşmektedir. Öncelikle, bu mesleklerde çalışanlar istismarın toplumun her kesiminde olabileceğini (aile, okul ya da herhangi bir kurum ya da kişi) göz ardı etmemelidirler. Bu sebeple çocukla yapılan görüşmelerde istismarın farklı türlerine ilişkin erken işaretleri tanımalı, istismarın türü ve şiddeti doğrultusunda işbirliği yapılacak kişi ve kurumlar belirlenmeli, geleceğe yönelik koruyucu-önleyici çalışmalara başlanmalıdır. Ayrıca flört kaygısı yaşayan ergenlerle yapılan bireysel görüşmelerde istismar olgusu göz önünde bulundurulmalı, uygulanacak müdahalelerde ve bu duruma yönelik teknik ve stratejilerin geliştirilmesinde dikkate alınmalıdır. Okullarda ailelere yapılacak rehberlikte de göz önünde bulundurulmalıdır.

Ülkemizde istismar ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunlukla sağlık alanında olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların psikoloji, psikolojik danışma ve sosyal çalışma alanlarında da yaygınlaştırılması ve multidisipliner bir bakış açısıyla ele alınması anlamlı katkılar sağlayacaktır. Bu araştırmada, ergenlerin çocukluk dönemi örselenme yaşantılarına ilişkin bilgiler, kendini değerlendirme türü ölçeklerle elde edilen verilere dayanmaktadır. Dolayısıyla bu durum araştırmanın sınırlılığını oluşturmakta olup, ileride yapılacak çalışmalarda istismar tanısı konulmuş ergenlerin de araştırmaya dâhil edilmesi ve bu grupların aile işlevlerinin ortaya konulmasının da anlamlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Ayrıca, araştırmada flört ilişkisi yaşayıp yaşamama durumlarına göre bir karşılaştırma yapılmamış olması da bir başka sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu çalışmada çocukluk çağı örselenmelerine neden olan aile bireyinin kimliği yani yakınlık derecesinin araştırılmamış olması da sınırlılık olup, gelecekteki araştırmalarda istismar edenin kimliği ve istismardan etkilenme düzeyi de araştırılabilir. İstismara uğramış çocuklara yönelik uzunlamasına araştırmaların ve izleme çalışmalarının yapılması da, istismarın gelecekteki olumsuz sonuçlarının görülmesi açısından önemlidir. Bu

araştırmanın ileride farklı gruplarda yapılması, bulguların tekrarlanabilirliğini ve genellenebilirliğini görmek açısından önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

Akyüz E (2000) *Çocuk Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Alexander PC, Lupfer SL (1987) *Family characteristics and long-term consequences associated with sexual abuse*. *Arch Sex Behav* 16: 235-245.

Ammerman R, Cassisi J, Hersen M ve ark. (1986) *Consequences of physical abuse and neglect in children*. *Clin Psychol Rev* 6: 291-310.

Aslan H, Alparslan N (1999) *Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeği'nin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı*. *Türk Psikiyatri Dergisi* 10: 275- 285.

Bartoi MG, Kinder BN (1998) *Effects of child and adult sexual abuse on adult sexuality*. *J Sex Marital Ther* 24: 75-90.

Beitchman J, Zucker K, Hood J ve ark. (1992) *A review of the long-term effects of child sexual abuse*. *Child Abuse Negl* 16: 101-118.

Bekçi B (2006) *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Bendixen M, Muus K, Schei B (1994) *The impact of child sexual abuse: a study of a random sample of norwegian students*. *Child Abuse Negl* 18: 837-847.

Beyazova U, Şahin F (2007) *Çocuk istismarı ve ihmaline yaklaşımda hastane çocuk koruma birimleri*. *Türk Pediatri Arşivi* 42: 16-18.

Bilgin N, Toros F, Çamdeviren H ve ark. (2004) *Evde fiziksel olarak cezalandırılan çocukların sosyodemografik özellikleri: prevalans çalışması*. *Yeni Symposium* 42: 131-140.

KALKAN VE ÖZBEK

Boden J, Horwood J, Fergusson D (2007) Exposure to childhood sexual and physical abuse and subsequent educational achievement outcomes. *Child Abuse Negl* 31:110-114.

Bostancı N, Albayrak B, Bakoğlu İ ve ark. (2006) Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi* 44: 100-106.

Calizar C (2011) Child abuse effects: the feeling of shame. *News and Society: Crime*. <http://ezinearticles.com/?Child-Abuse-Effects:-The-Feeling-of-Shame&id=6231185>

Chorney DB, Morris TL (2008) The changing face of dating anxiety: issues in assessment with special populations. *Clin Psychol: Science and Practice* 15: 224-238.

Chu J, Frey L, Ganzel B ve ark. (1999) Memories of childhood abuse: dissociation, amnesia, and corroboration. *Am J Psychiatry* 156: 748-55.

Colman R, Widon C (2004) Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: a prospective study. *Child Abuse Negl* 28: 1133-1151.

Durmuşoğlu N, Yıldırım-Doğru SS (2006) Çocukluk örneleyici yaşantılarının ergenlikte yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15: 237-246.

Erdoğan MY (2006) Ana-baba tutumları ile öğretmen davranışlarının çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile ilişkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 13: 98-105.

Evren C, Ögel K (2003) Alkol/madde bağımlılarında disosiyatif belirtiler ve çocukluk çağı travması, depresyon, anksiyete ve alkol/madde kullanım ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 4: 30-37.

Feerick M, Snow K (2005) The relationship between childhood sexual abuse, social anxiety, and symptoms of post-traumatic stress disorder in women. *J Family Violence* 20: 409-419.

Feinauer L, Mitchell J, Harper J ve ark. (1996) The impact of hardness and severity of childhood sexual abuse on adult adjustment. *Am J Family Therapy* 24: 206-214.

Gibb B, Chelminski I, Zimmerman M (2007) Childhood emotional, physical, and sexual abuse, and diagnoses of depressive and anxiety disorders in adult psychiatric outpatients. *Depress Anxiety* 24: 256-263.

Glickman A, LaGreca A (2004) The dating anxiety scale for adolescents: scale development and associations with adolescent functioning. *J Clin Child Adolesc Psychol* 33: 566-578.

Green C, Flowe-Valencia H, Rosenblum L ve ark. (1999) Do physical and sexual abuse differentially affect chronic pain states in women. *J Pain Symptom Manage* 18: 420- 426.

Güz H, Doğanay Z, Çolak E ve ark. (2003) Konversiyon bozukluğunda çocukluk çağı travma yükünü psikiyatrik belirtilere etkisi var mı? *Klinik Psikiyatri* 6: 80-86.

Herman J, Harvey M (1997) Adult memories of childhood trauma: a naturalistic clinical study. *J Trauma Stress* 10: 516-573.

Higgins D, McCabe M (1994) The relationship of child sexual abuse and family violence to adult adjustment: toward an integrated risk-sequelae model. *J Sex Research* 31: 255-266.

Jasinski J, Williams L, Siegel J (2000) Childhood physical and sexual abuse as risk factors for heavy drinking among african-american women: A Prospective Study. *Child Abuse Negl* 24: 1061-1071.

Kalkan M (2008) Dating anxiety in adolescents: scale development and effectiveness of cognitive-behavioral group counseling. *EJER* 32: 55-68.

Karaca N (2001) Duygusal istismara uğramış ergenlerin bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Karadeniz S (2008) Çocukluk çağı örülenme yaşantıları ile psikolojik doğum sırası arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Karakuş F (2006) Ergenlerde algılanan duygusal kötüye kullanım ile sosyal beceri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans

Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Kars Ö (1997) Çocuk istismarı ve sosyal hizmet. In: Karataş, Kasım, ed. 2000'li Yıllara Doğru Sosyal Devletin Gerçekleştirilmesinde Sosyal Hizmetlerin Yeri ve Önemi. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Ankara.

Keskin G, Çam O (2005) Çocuk cinsel istismarına psikodinamik bakış açısı ve hemşirelik yaklaşımı. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 12: 191-208.

Kırımsoy E (2003) Suç işlemiş ve işlememiş ergenlerin algıladıkları duygusal kötüye kullanımın ve benlik saygılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Koyuncu A, Mirsal H, Yavuz F ve ark. (2003) Eroin bağımlılarında intihar düşüncesi, planı ve girişimi. Bağımlılık Dergisi 4: 101-104.

Leonard L, Iverson K, Follette V (2008) Sexual functioning and sexual satisfaction among women who report a history of childhood and / or adolescent sexual abuse. J Sex Marital Ther 34: 375-384.

Lochner C, Toit P, Dirwayi Zungu- N ve ark. (2002) Childhood trauma in obsessive-compulsive disorder, trichotilomania and controls. Depress Anxiety 15: 66-68.

Machado C, Goncalves M, Matos M ve ark. (2007) Child and partner abuse: self-reported prevalence and attitudes in the north of Portugal. Child Abuse Negl 31: 657-670.

Medrano M, Hatch J (2005) Childhood trauma, sexually transmitted diseases and perceived risk of contracting hiv in a drug using population. Am J Drug Alcohol Abuse 31: 403-416.

Mullen PE, Martin JL, Anderson JC ve ark. (1996) The long-term impact of the physical, emotional and sexual abuse of children: a community study. Child Abuse Negl 20: 7-21.

Neumann DA, Houskamp BM, Pollock VE ve ark. (1996) The long-term sequelae of childhood sexual abuse in women: a meta-analytic review. Child Maltreat 1: 6-16.

Oates K (1991) Çocukların cinsel istismarının kalıcı etkileri. Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi. Ankara: Gözde Repro Ofset. (Akt. Durmuşoğlu N, Yıldırım-Doğru SS (2006) Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikte yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 15: 237-246)

O'Leary D, Smith D (1991) Marital interactions. Annu Rev Psychol 42: 191-212.

Rellini A, Meston C (2007) Sexual function and satisfaction in adults based on the definition of child sexual abuse. J Sex Med 4: 1312-1321.

Roy A, Janal M (2005) Family history of suicide, female sex, and childhood trauma: separate or interacting risk factors for attempts at suicide. Acta Psychiatr Scand 112: 367-371.

Savi F (1999) Ergenlerde duygusal kötüye kullanım ile benlik algısı ve genel kaygı düzeyi arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Shulman S, Scharf M (2000) Adolescent romantic behaviors and perceptions: age and genderrelated differences, and links with family and peer relationships. J Res Adolesc 10: 99-118.

Smith B, Hinshaw S (2006) Linkages between child abuse and attention-deficit/hyperactivity disorder in girls: behavioral and social correlates. Child Abuse Negl 30: 1239-1255.

Taner Y, Gökler B (2004) Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. Hacettepe Tıp Dergisi 35: 82-86.

Tencer HL (2002) Verbal and emotional abuse as predictors of change in close friendship in early adolescence. Society for Research in Adolescence 4: 771-779.

Topbaş M (2004) İnsanlığın büyük bir ayıbı: çocuk istismarı. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 3: 76- 80.

Uzun Ş (2002) Ergenlerde algılanan duygusal kötüye kullanım ile kendilik imgesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

KALKAN VE ÖZBEK

Wenninger K, Heiman JR (1998) *Relating body image to psychological and sexual functioning in child sexual abuse survivors.* J Trauma Stress 11: 543-562.

Wolfe D, Wekerle C (1993) *Treatment strategies for child physical abuse and neglect: a critical progress report.* Clin Psychol Rev 13: 473-500.

Yanık M, Özmen M (2002) *Psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda çocukluk çağı kötüye kullanım/ihtmal yaşantıları ile intihar, kendine fiziksel zarar verme ve dissosiyatif belirtiler arasındaki ilişki.* Anadolu Psikiyatri Dergisi 3: 140-146.